

A VERBÁLIS FLUENCIA VIZSGÁLATA AUTIZMUSSEL ÉLŐ GYERMEKEKNÉL

A2

Tánczos Tímea, Szabó-Balogh Virág
SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: autizmus; verbális fluencia

Kutatásunk autisták verbálisfluencia-képességét vizsgálta. Autizmusban deficitese a tervezés, a kognitív flexibilitás, a munkamemória, a verbális fluencia, ugyanakkor a gátlás viszonylag érintetlen (Ozonoff, 1997; Geurts és mtsai, 2004). A verbálisfluencia-tesztek a végrehajtó funkciókat mérik (Henry és Crawford, 2004), relevanciájukat indokolja az autizmust magyarázó végrehajtoműködési-zavar hipotézis (Ozonoff, 1997). A verbális fluencia új verbális válaszok alkotásának képessége (Turner, 1999), két fajtája a szemantikus és a fonológiai (betű) fluencia. A verbális fluencia teljesítményének hátterében meghúzódó mechanizmusok tanulmányozására Troyer, Moscovitch és Winocur (1997) létrehozott két komponenst (klaszterelés és váltás). A klaszterelés egy adott szemantikus/fonológiai alkategóriába történő szógenerálás, s az eredmények alapján a szavak csoportokba, alkategóriákba való besorolása hatékonyabb, mint a szervezetlen keresési stratégia. A váltás képesség arra, hogy átváltsunk egy újabb kategóriára azért, hogy elkerüljük a lelassulást (Troyer és mtsai, 1997). Korábbi kutatások szerint az információfeldolgozás sebessége sérült magasan funkcionáló autistáknál (Calhoun és Mayes, 2005; Spek, Scholte és Van Berckelaer-Onnes, 2008), nehézségeik vannak a váltással, a klasztereléssel és a feldolgozás sebességével egyaránt.

Kutatásunkban verbálisfluencia-tesztet vettünk fel autista és nem autista (kontrollcsoport) gyerekekkel. A betűfluencia esetén K, T, A kezdőbetűvel kellett szavakat generálni, míg a szemantikusfluencia-teszt esetében különböző kategóriákból kellett mintapéldányokat felsorolni (pl. állatok) egy perc alatt.

A szemantikusfluencia-feladaton a kontrollcsoport szignifikánsan kevesebbet perszeverált, mint az autisták. Szignifikáns különbséget találtunk a szemantikus klaszterek számában. A szemantikus klaszterváltások tekintetében az autisták kevésbé tudják a szavakat alkategóriákba csoportosítani, nehezebben váltanak új kategóriára. A fonológiafluencia-tesztnél az átfedő klasztereknél találtunk szignifikáns különbséget. Az eredmények egybeesnek korábbi kutatási adatokkal és a Wing-féle triászban leírt tünetekkel.

A kutatás a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 keretében valósult meg.